

Keresztelő János küldöttsége

¹⁸Ezekről az eseményekről a tanítványai mind beszámoltak Jánosnak. János magához hívatta két tanítványát ¹⁹és elküldte őket az Úrhoz, hogy kérdezzék meg: „Te vagy-e az eljövendő, vagy mást várjunk?” ²⁰Amikor a két férfi Jézushoz ért, előadta: „Keresztelő János küldött el minket hozzád, hogy kérdezzük meg: Te vagy-e az eljövendő, vagy mást várjunk?” ²¹Épp sokakat meggyógyított különféle bajokból, betegségekből, és megszabadított gonosz lelkektől, a vakoknak pedig visszaadta a látásukat. ²²Ezért így felelt nekik: „Menjetek és jelentsétek Jánosnak, amiket láttatok és hallottatok: vakok látnak, sánták járnak, leprások megtisztulnak, süketek hallanak, halottak feltámadnak, a szegényeknek meg hirdetik az evangéliumot. ²³Boldog, aki nem botránkozik meg rajtam!” ²⁴Amikor János követői elmentek, Jánosról kezdett beszélni a népnek: „Mit mentetek ki látni a pusztába? Széltől hajladozó nádat? ²⁵Vagy mit mentetek ki látni? Finom ruhába öltözött embert? Akik drága ruhában járnak és a kényelemnek élnek, a királyi palotákban találhatók. ²⁶Vagy mit mentetek ki látni? Prófétát? Igen, mondom nektek, többet, mint profétát. ²⁷Órula van megírva: „Íme, elküldöm követemet színed előtt, hogy előkészítse utadat.” ²⁸Mondom nektek, az asszonyok fiai között nincs, aki nagyobb volna Jánosnál. Az Isten országában azonban a legkisebb is nagyobb nála.” ²⁹Akik hallgatták, az egész nép, sőt még a vámosok is igazat adtak az Istennek, és fölverték János keresztségét. ³⁰A farizeusok és a törvénytudók ellenben semmibe vették az Isten szándékát, s nem keresztelkedtek meg. ³¹„Kihez hasonlítsam ennek a nemzedéknek a tagjait? Kihez hasonlók? ³²A gyerekekhez hasonlítanak, akik ott tanyáznak a piacon és egymásnak kiabálják: Furulyáztunk nektek, és nem táncoltatok, siratót énekeltünk, de nem zokogtatok. ³³Mert eljött Keresztelő János, kenyeret nem eszik, bort nem iszik s azt beszélitek róla, hogy ördöge van. ³⁴Eljött az Emberfia, eszik és iszik, s azt mondjátok rá, lám, milyen falánk, iszákos ember, a vámosok és a bűnösök barátja. ³⁵A bölcsességet azonban minden gyermeke igazolja.”

Jézus lábának megkenése

³⁶Egy farizeus meghívta, hogy egyék nála. Betért hát a farizeus házába, és asztalhoz telepedett. ³⁷Élt a városban egy bűnös nő. Amikor megtudta, hogy a farizeus házában van vendégségben, alabástrom edényben illatos olajat hozott. ³⁸Megállt hátul a lábánál, és sírva fakadt. Könnyeit Jézus lábára hullatta, majd hajával megtörölte, elárasztotta csókjaival, és megkenete illatos olajjal. ³⁹Mikor ezt a farizeus házigazda látta, így szólt magában: „Ha próféta volna, tudná, hogy ki és miféle az, aki érinti: hogy bűnös nő.” ⁴⁰Jézus akkor hozzá fordult: „Simon, mondanék neked valamit.” Az kérte: „Mester! Hát mondd el!” ⁴¹„Egy hitelezőnek két adósa volt. Az egyik ötszáz dénárral tartozott neki, a másik ötvennel. ⁴²Nem volt miből fizetniük, hát elengedte mind a kettőnek. Melyikük szereti most jobban?” ⁴³„Úgy gondolom az, akinek többet elengedett” - felelte Simon. „Helyesen feleltél” - mondta neki. ⁴⁴Majd az asszony felé fordulva így szólt Simonhoz: „Látod ezt az asszonyt? Betértem házába, s nem adtál vizet a lábamra. Ez a könnyeivel áztatta lábamat, és a hajával törölte meg. ⁴⁵Csókot sem adtál nekem, ez meg egyfolytában csókolgatja a lábam, amióta csak bejött. ⁴⁶Aztán a fejemet sem kentet meg olajjal. Ez meg a lábamat keni illatos olajával. ⁴⁷Azt mondom hát neked, sok bűne bocsánatot nyer, mert nagyon szeretett. Akinek kevés bűnét bocsátják meg, az csak kevésbé szeret.” ⁴⁸Aztán így szólt az asszonyhoz: „Bűneid bocsánatot nyernek.” ⁴⁹A vendégek összesúgtak: „Ki ez, hogy még a bűnöket is megbocsátja?” ⁵⁰De ő ismét az asszonyhoz fordult: „A hited megmentett. Menj békével!”

Fontosabb kifejezések

eljövendő- parúzia (gör. parouszia): általános értelemben eljövétel, látogatás, dogmatikai értelemben a végső dolgok legfontosabb eseménye, Krisztus második eljövetele. Akkor a dicsőséges Krisztus újra eljön hatalommal és dicsőséggel, feltámasztja a halottakat, megtartja az utolsó ítéletet: örök boldogsággal jutalmazza a jókat, és örök kárhozattal bünteti a gonoszokat, és országát átadja az Atyának, hogy Isten legyen minden mindenben.

I. Az ókorban az epifániához hasonló uralkodói látogatás. A hellén korszakban a király hivatalos látogatása egy városban vagy tartományában. E látogatás alkalmával megjavították az utakat, újakat építettek, külön adót szedtek és nagy ünnepeket rendeztek. A császárkorban a új korszak kezdete volt, érmeiket vertek, emlékműveket emeltek és ünnepet rendeltek el, hogy emlékeztet megmaradjon. A lakosságra súlyos terheket rótt, mégis sokak számára örvendetes esemény volt, mert alkalom nyílt arra, hogy panaszaikat vagy kéréseiket az uralkodó elé terjesszék.

II. A Szentírásban. 1) Az Ószövetségben (LXX) a szó „megérkezik” jelentéssel csak Neh 2,11 (Nehemiás Jeruzsálemben). Jud 10,18 (Judith Holofernész sátrához). 2Mak 8,12 (Nikánor seregével Júdeába) és 15,21: (Nikánor és Makkabeus Júdás tárgyalásra) fordul elő. Azonban Jahve eljövetele, Izrael történelmének tapasztalata és reménye volt. A nép az Egyiptomból való kivonuláskor, a szövetségkötéskor, a vándorlás és későbbi történések folyamán megértette, hogy Isten ura a történelemnek és szükség idején közel van népéhez. A prófák figyelmeztették a népet, hogy elérkezik Jahve napja (Úr napja), amelyen számon kéri az emberek tetteit és megfizet népe ellenségeinek (Ám 5,18; Jo 1,15; Iz 2,12-22). Isten eljövételének tehát kettős értelme van: büntetés és jutalmat hoz. Egyetemes ítélettel helyreállítja Isten megsértett jogát, és érvényt szerez hatalmának (Iz 34,8). Ebben a megújulásban nagy szerepet játszik majd a Messiás, aki az ég felhőin jön mint az Emberfia (Dán 7,14), akinek királysága örökre megmarad (Zsolt 110). - A késői zsidó irodalom egyik fő témája az eljövendő korszak, a Messiás napja, de egyöntetű tanítás nem alakult ki róla (apokaliptika). Emlégetik a katasztrófákat, az üldöztetést, a jók és a rosszak küzdelmét, a próféta megjelenését és a Messiás szerepét, kinek alakja hol próféta, hol papi, hol uralkodói vonásokat mutat.

2) Az Újszövetségben az ige hirdetés lényegéhez tartozik (Mt 24; ApCsel 3,20; Jn 21,22). Jézus személyében megvalósul Isten királyi uralma és kinyilvánul istenfiúi méltósága. Földi életében hatalma még rejtve volt, de csodái és feltámadása a hívők számára már bemutatták dicsőségét, amely az idők végén véglegesen kinyilvánul. Tehát a végső és teljes megnyilatkozás (epiphania) lesz (Tit 2,11-14; 2Tesz 2,8) és meghozza a végleges üdvösséget. Idejét azonban nem lehet megmondani, mert az titok (Mk 13,32; 1Tesz 5,2). A Szentírás még prófétái

stílusban beszél róla, s a közeli eljövételre utalás a bizonyosságnak s annak is kifejezése, hogy a történelem már belépett végső fázisába, azért szükséges a készenlét és a virrasztás. De a hívőknek vigasztalás is lesz, mert meghozza a teljes igazságszolgáltatást. - Ha az apostolok úgy beszélnek, hogy még az ő életükben bekövetkezik (1Tesz 4,15), saját emberi reményükre utalnak, és nem a kinyilatkoztatást közvetítik, hiszen azt is hangoztatják, hogy az Úr napja úgy jön el, mint éjjel a tavaj.

megbotránkozni- a) tág értelemben megütözés más cselekedete miatt, a botrányt okozó elítélése. A bűn jogos megbotránkozást vált ki. A megbotránkozás azonban lehet farizeusi, jogtalan, rosszindulatú ítékezés is. Ilyen megbotránkozással vették körül a hitetlenek Jézust (vö. Mk 6,3), ezért mondta: „boldog, aki nem botránkozik meg bennem” (Mt 11,6).

b) szoros értelemben vélt jogcím a látott rossz elkövetésére, a felelősség áthárítása (bűnre vezető alkalom). - Aktív megfelelője a megbotránkoztatás, botrányokozás.

Emberfia-(héberben adam, arám bar nás): több értelemben használt kifejezés a Szentírásban, hebraizmus. - 1. Az Ószövetség költői nyelvében „ember”, „gyenge, kis lény” (Zsolt 8,5; Iz 51,12; 56,2; Jób 25,6; Zsolt 80,18; Szám 23,19; Jer 49,18,33; 50,40; 51,43; Jób 35,8; Zsolt 146,3; Jób 16,11). - 2. Ezekiel 87-szer szólítja Jahve emberfiának az Isten és az ember közti különbség érzékeltetésére. - 3. Dán 7,13-14: az Emberfia az ég felhőin érkezik és királyságot kap Istentől. A 7,18.22.27: az Emberfia a választott nép mint Isten eljövendő országának szimbóluma, a 4 állat a 4 istenellenes földi országhoz. - A rabbinista irodalomban Akiba rabbi föltehetően a Dávid törzsből származó Messiást látta a 7,13-14: szereplő Emberfiában, a 7,9-cel kapcsolatban megjegyezte, hogy a trónokat Isten és Dávid számára állították föl. - 4. Az Újszövetségben Jézus Krisztus neve és messiási címe. Vannak helyek, ahol az Emberfia fogalma azonos az emberrel (Jn 5,27; Zsid 2,6; Jel 1,13; 14,14), de általában „az embernek a fia” (Mt-ban 30x, Mk-ban 14x, Lk-ban 25x, Jn-ban 11x, ApCsel 7,56). A szinoptikusoknál a kifejezést csak Jézus használja, magára vonatkoztatva, de csak a föltámadás előtt: az Emberfiának egyrészt hatalma van (Mk 2,10,28; 8,38; 13,26; 14,62; vö. Mt 19,28), másrészt szenvednie kell (Mk 9,31; 10,33; 14,41; vö. Mt 26,2,45). - Jánosnál az Emberfia megdicsőülése (1,51; 5,27; 6,62; 12,23; 13,31) és szenvedése (3,14; 6,53; 8,28; 12,33-36) szorosan egybekapcsolódik apokaliptikus-eszkatológiaiával, képzetek nélkül, de hangsúlyozza az Emberfia égi eredetét, s ezzel Jézus isteni természetét világítja meg (vö. 1,18; 3,17.31-35; 5,17.28; 6,32.58; 8,23.38; 9,39; 12,34.46; 16,28). Dávid Fia.

bölcsesség- (görög sophia, latin sapientia): 1. a Szentírásban. Az Ószövetségben isteni tulajdonság, mely a világ teremtésében és kormányzásában nyilvánul meg. A bölcsességi könyvek megszemélyesítik és a Törvénnyel azonosítják (Péld 8,14; Sir 1,1; 9,1-5: a bölcsesség megépítette házát, hét oszlopot állított, asztalt terített és lakomára hív; 24,11-13). - Az Újszövetségben Isten megtestesült Igéje (Jn 1,1; 1Kor 1,24.30). - 2. az egyházatyák tipológiájában Krisztus, a Boldogságos Szűz és az Egyház előképe. - 3. az erkölcsstanban az értelmet és a tudományt is magában foglaló értelmi, szerzett erény, mely arra képesít, hogy a lélek mindent végső okával és céljával összefüggésében szemléljen, s ennek megfelelően cselekedjen. - 4. a Szentlélek hét ajándéka közül a legértékesebb, belénk öntött erény, mely az elmét készségesse teszi az isteni szempontok szerinti gondolkodásra és cselekvésre. Az antik kultúrában gyökerező szimbóluma a bagoly. Jelképe a ciprusfa, és ékes ruházatú, koronás, nimbuszos nőalak. - A bölcsesség, mint templomtitulus (→Hagia Sophia) a megtestesülésre utal, s Máriát, a bölcsesség székét, vagy az Egyházat jelzi.

alabástrom edény- (görög alabasztron) a gipsz szemcsés-kristályos tömeges változata. - Színe fehér, sárgás, rózsaszínű vagy világoskékés árnyalatú. Áttetsző vagy átláthatlan. Neve az ókori egyiptomi város görögös Alabasztron nevéből származik, ahol bányászták, vagy a belőle készített karscú, fületlen korsóktól, melyekben többnyire kenetet, illatszert tartottak (vö. Mk 14,3 és Lk 7,37). Kémiai összetétele viztartalmú kalciumszulfát. - Az ókor óta edények és dísz tárgyak készítésére használják. - A betániai Simon házában Jézushoz lépő asszony ilyen edényből öntötte a Mester fejére a drága illatos olajat (Mt 26,7).

Mester-tanító, mester (görög didaskalos, latin doctor, magister) tág értelemben ismeret átadó, szoros értelemben a tanítás tevékenységét hivatásosan végző személy. - A Szentírásban. A kinyilatkoztatásnak közvetítői vannak, akik Istentől feladatokat kaptak, hogy részleteiben és gyakorlati követelményeivel együtt átadják az embereknek az isteni dolgok ismeretét, és megmutassák, miként alkalmazható az ajándékba kapott szövegség az élet konkrét helyzeteire. Isten népe számára nagyon fontos a Mester, mert személyén keresztül mindig Isten tanítja a népet. - I. Az Ószövetségben. 1. A családapa az első tanító, aki felelős gyermekei neveléséért. Át kellett adnia nekik a nemzeti múlt vallásos hagyományát, meg kellett tanítania őket a Törvény alapkövetelményeire (MTörv 6,7; 11,19), Izrael nagy ünnepeinek értelmét magyarázva (húsvét, pünkösd, sátoros ünnep, zarándoklatok), az Isten és népe közötti szövetség nagy eseményeire emlékeztetve Izrael történelmét tanította. A gyermekek kérdéseket tettek fel a szokásokkal és szertartásokkal kapcsolatban, ezekből kiindulva az apa könnyen megtaníthatta nekik az izraelita krédót (MTörv 6,20-25; vö. 31,19.22; 2Sám 1,18k). - 2. A papok kötelessége a kultusz és a Törvény őrzése. Mózes a Sinai-hegyen azzal a megbízatással kapta a Törvényt, hogy megismertesse a néppel, így ő lett Izrael első tanítója (Kiv 24,3.12). A levitáknak ezt a Törvényt tovább kellett adniok, és meg kellett magyarázniok, hogy az életre alkalmazhassák (MTörv 17,10k; 33,10; vö. 2Krn 15,3). Tanításuk keretét a szentélyekben megtartott nagy ünnepek adták, mint pl. a szövetség megújítása Szichemben (MTörv 27,9k; Józ 24,1-24), a Törvény kihirdetése Ezdrás által (Neh 8).

II. Az Újszövetségben. 1. Jézus nyilvános tevékenységének egyik lényeges mozzanata a tanítás: tanított a zsinagógákban (Mt 4,23; Jn 6,59), a templomban (Mt 21,23; Jn 7,14), az ünnepek alkalmával (Jn 8,20), sőt minden nap (Mt 26,55). Jóllehet iskolában nem tanult, a rabbinak tartották és szólították (Jn 13,13), de egészen másként tanított, mint az írástudók: úgy beszélt és cselekedett, mint akinek hatalma van, aki a Törvény hiteles értelmezője, sőt beteljesítője (Mt 5,17). Ebben a tekintetben egészen különleges tekintéllyel tanít (Mt 13,54), eltérően az írástudóktól, akik szerettek eltűnni a régiak tekintélye mögött (Mt 7,29). - Jézus tanítása egészen új vonást is hordoz: akár az Ország hirdetéséről van szó, akár életszabályokat ad, szakít az iskolás kérdésekkel, ami az általa elvetett hagyomány módszere volt (vö. Mt 15,1-9), és példabeszédekkel ismerteti meg Isten igazi üzenetét az emberekkel (Mk 1,27; 11,18). - Jézus a hivatalos tanítóktól eltérően nem a saját tanítását hirdeti, hanem Azét, aki őt küldte (Jn 7,16k), csak azt mondja, amit az Atya tanít neki (Jn 8,28). Aki tehát elfogadja tanítását, az magával Istennel szemben tanulékony. De ehhez a szív felkészültségére van szükség, amely az isteni akarat teljesítésére készíti az embert (Jn 7,17), arra a kegyelemre van szükség, amely a próféták ígéretei szerint tanulékonyvá teszi az embert az Isten tanításával szemben (Jn 6,44k).

olajjal megkenni- fölkenés, megkenés: személy vagy tárgy Isten szolgálatára szentelése. - A szokást a zsidók a kánaánitáktól és a hettitáktól vették át. Az Ószövetségben a királyokat kenték meg. (1Sám 10,1; 2Sám 2,4; 1Kir 1,34) A király Istenhez kapcsolódását fejezte ki, s így személy szerint szentté és sérthetetlenné vált (1Sám 24,7; 2Sám 1,14). Említik a szent sátor és berendezésének felkenését, s azzal együtt Áron és fiai megkenését (Kiv 30,22-33). A főpap felkenését talán csak a fogság utáni időben vezették be. A Lev 14,17 a meggyógyult leprás megkenését írja elő a rituális tisztaság jeléül. - A Jahve fölkenje címet nemcsak a királyok és a főpapak viselték, hanem a pátriárkák (Zsolt 105,15; 1Krn 16,22) és a próféták is. Iz 45,1 a perzsa királyt is fölkennek mondja, tehát a szót átvitt értelemben is használták. A késői korban a végső idők szabadítója és prófétája kapja a Messiás, „Fölkent” nevet, aki majd visszaállítja Dávid uralmát. Itt azonban már nem magára a Fölkentre gondolnak, hanem az Istennel fönnálló különleges kapcsolatra. Kumránban a király messiás mellett egy fölkent főpapot is vártak. - Az Újszövetségben szó van a betegek megkenéséről (Mk 6,13; Jak 5,14) és a hívők kenetéről, ami valójában a Szentlélek pecsétje a keresztségben (2Kor 1,21). Az evangélium említi Jézus megkenését illatos olajjal (Lk 7,37; Mk 14,3) és átvitt értelemben a Szentlélekkel való felkenést (Lk 4,18; ApCsel 4,27; 10,38).

Szt Tamás szerint: a bölcsesség hozzásegít a termfölöttiek értékeléséhez; az értelem arra képesít, hogy a hitigazságokat igazi értelmük szerint fogjuk föl; a tudomány arra, hogy megkülönböztessük a hamis tanítástól; a tanács az időszerű teendőink között igazít el, hogy a szeretetből kiindulva tevékenykedjünk; az erősség abban segít, hogy az Istenbe vetett bizalom a nehézségek között se vesszen el; a jámborság növeli a hódolatot a mennyei Atya előtt és megőrzi a szolgáló lelkületét; az istenfélelem erőt ad a bűn kerülésére (Sth 2-2,8 kk).